

Малі молочарі Білоцерківщини та війна

Війна між Україною та Росією не могла не позначитися на молочному скотарстві. Порушені маркетингові ланцюги породили проблеми як з доставленням молока на переробку, так і з доставленням молочної продукції до кінцевого споживача. Виникли проблеми з постачанням кормів, ветеринарних препаратів (часто імпортованих). Господарства втрачають працівників, котрі йдуть воювати проти російських загарбників або стають вимушеними переселенцями, переїжджаючи подалі від зони бойових дій, що є дуже чутливим фактором, особливо для великих молочарських компаній.

А як живуть і працюють в умовах війни малі господарства Київщини?

Фермерське господарство "Томилівське" розташоване у селі Томилівка Білоцерківського району Київської області. Його засновником та власником є фермер Сергій Вахній. Господарство обробляє 500 га землі та утримує 77 корів.

Окрім пана Андрія та членів його родини, у господарстві працює, як правило, не більше п'яти залучених працівників, які живуть неподалік. Близькість їхнього

проживання до господарства нині стала перевагою: в умовах ведення військових дій це суттєво скорочує ймовірність небезпеки для життя, завдання шкоди здоров'ю працівників у процесі їхнього переїзду до місця основної роботи та назад. Та все ж, щоб мінімізувати такі ризики, для працівників молочної ферми були створені соціально-побутові умови для ночівлі та відпочинку безпосередньо на фермі.

Перебої із забезпеченням електроенергії ставлять під загрозу процес доїння та первинного перероблення молока. У господарстві "Томилівське" подібну

проблему вирішували за допомогою звичайних генераторів струму, які забезпечували електричною енергією доїльні установки, охолоджувачі молока та інше обладнання, що використовується в технологічному процесі.

"Томилівське" відносно невелике, як для України, господарство. Тут все поряд: сховище кормів, комбікормовий цех. Якісні корми поряд зі стадом. Чи не тому у господарстві високий рівень продуктивності корів (близько 7500 кг/рік молока з розрахунку на кожну корову, при його жирності 4 %)?

Забезпечення високих показників ефективності виробництва молока потребує своєчасного здійснення профілактичних заходів з догляду за тваринами. Для цього потрібні ветеринарні препарати. У доброго господаря завжди є запас таких ліків. У ФГ "Томилівське" теж був страховий запас засобів захисту здоров'я тварин. Тому тут проблем не виникало. Якщо ж якогось препарату не вистачало, то виручали формальні та неформальні зв'язки менеджменту господарства з місцевими ветеринарними аптеками. Виручали один одного й фермери, що утримують худобу.

Не все так просто

Саме так. Не все так гладко й просто... Але про все по порядку. У господарстві з наближенням військових дій корів та молодняк ВРХ не випускали на вигульні дворики. Вони знаходилися на прив'язному утриманні, що негативно позначалося на їх продуктивності та якості молока. Нині, коли зона військових дій залишила межі Київської області, тварини весь вільний час (за винятком періоду доїння), у тому числі й телята, перебувають на свіжому повітрі у спеціально від-

Сергій Вахній

ведених загонах. Дотримання подібних заходів відповідає європейським нормам утримання сільськогосподарських тварин.

У перший тиждень війни відбулася зупинка Білоцерківського молочного комбінату – основного споживача молока ФГ "Томилівське". Сергій Вахній прийняв радикальне рішення: роздати молоко всім бажаючим, особливо жителям міста Біла Церква. А також забезпечити молоком заклади харчування в суб'єктах критичної інфраструктури, територіальної оборони тощо. Тут не було "економіки" – була позиція громадянина: допомогти людям у критичний час.

Ворога українська армія витіснила з території Київщини. Щодня у трьох торговельних точках міста Біла Церква реалізується 1000–1100 літрів молока ФГ "Томилівське". Торгівля здійснюється у спеціально відведених місцях та з дозволу органів управління Білоцерківської територіальної громади. Щодня перед продажем молока місцевою лабораторією проводиться дослідження його на відповідність нормативним значенням показників якості молока. Близько 1000 літ-

рів молока фермерське господарство продає Білоцерківському молочному комбінату.

Завдання і плани

Попри складні умови, господарство планує майбутнє: сформовано поголів'я теличок, яких у період статевої охоти запліднюватимуть спермою високопродуктивних бичків племінних заводів Київської області. Також зростає кормовий клин у структурі посівних площ фермерського господарства.

Розвиток тісних інтеграційних зв'язків з місцевими молокопереробними підприємствами та роздрібною торгівлею, здійснення власної фірмової торгівлі, співпраця з територіальною громадою, органами виконавчої влади щодо постачання молока до закладів дошкільної та шкільної освіти, охорони здоров'я, для Збройних Сил України – є, зі слів Сергія Вахнія, важливими завданнями ФГ "Томилівське".

Війна внесла корективи

Варто зауважити, що приблизно три чверті поголів'я молочного стада в нашій країні утри-

мується у господарствах населення. До війни кожна родина мала певні надії на покращення свого матеріального стану завдяки надходженням від реалізації молочної продукції. Проте війна і тут вносить корективи... Внесла вона й корективи у діяльність особистого селянського господарства Любові Шабельної з села Піщане Білоцерківського району Київської області, де утримується 4 корови та обробляється 1,56 га землі.

У перші ж тижні війни виникла проблема збуту виробленого молока. Трапилося це не лише через зупинку Білоцерківського молочного комбінату, а й внаслідок призупинення стійкого автобусного сполучення з містом Біла Церква – основним місцем збуту молока та молокопродуктів. У зв'язку із закриттям роздрібних продовольчих ринків також суттєво скоротилися можливості збуту молочної продукції.

Щоправда, водночас із цим у селі з'явилися переселенці з тимчасово окупованих територій України. Саме вони отримували значну кількість молока безоплатно з особистого селянського господарства (ОСГ) пані Шабельної, бо війна – це одна біда на всіх.

Іншу частину виробленого молока та перероблених молокопродуктів реалізовували за мінімальними цінами сільським жителям.

Вигульний простір біля дому

Висока загроза авіаударів, навіть по сільських населених пунктах, а також введення певних адміністративних обмежень щодо пересування жителів змусила власників корів утримуватися від випасання їх у череді. Вони були змушені облаштовувати вигульний простір для корів поблизу дому. Добре, що органами місцевого самоврядування було дозволено здійснювати скошування трави для годівлі тварин на виділених ділянках при дотриманні певних норм і правил, що регламентується нормативно-правовими актами щодо запро-

вадження воєнного стану в країні.

Згодом відновлення автобусного сполучення між селами та Білою Церквою, а також відновлення діяльності роздрібних продовольчих ринків дали можливість доставляти до споживачів продукцію таких господарств, як у пані Шабельної.

Як розвиватимуться молочарські ОСГ?

Звісно, тут є чимало проблем і невизначеностей щодо подальшого нарощення чи хоча б збереження поголів'я корів в умовах війни.

Невирішеність на рівні органів місцевого самоврядування щодо випасу корів, сінокосіння суттєво загострює проблему забезпечення господарств кормами.

Нестабільність роботи громадського транспорту теж додає проблем дрібнотоварним виробникам молока.

Чи не тому власники двох і більше корів у селі Піщане часто схиляються до скорочення поголів'я до рівня власного самозабезпечення та покриття потреб у молоці та молокопродуктах своїх родичів?

Особисті селянські господарства (ОСГ) упродовж тривалого часу фактично не мають державної підтримки на відміну від сільськогосподарських підприємств. Проте, у період запровад-

ження воєнного стану, коли полиці магазинів були порожніми, міські роздрібні продовольчі ринки не працювали, саме вони стали чи не єдиним постачальником молочної продукції для місцевого населення.

Що далі?

6 травня 2022 року набрав чинності наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України "Про затвердження Гігієнічних вимог до дрібнотоварного виробництва та обігу молока" від 7 квітня 2022 р. № 209. Цим документом встановлюються гігієнічні вимоги до первинного виробництва та обігу молока від сільськогосподарських тварин, які утримуються дрібнотоварними виробниками, зокрема такими, як у пані Шабельної, а також до пунктів заготівлі молока. У Мінагрополітиці переконані, що реалізація наказу зменшить навантаження через скасування надмірно деталізованих і неактуальних вимог до дрібнотоварного виробництва молока та його обігу. Сподіваємося, що так і станеться, тому жителі села Піщане передумують скорочувати поголів'я, й незабаром у цьому селі з'являться нові молочарські фермерські господарства, такі як "Томилівське".

Академік Олександр Чаянов, розстріляний радянською вла-

дою, майже 100 років тому писав: "...у грізну годину, коли виявляться безсилими всі методи підприємництва, коли економічна криза та удари організованого противника будуть зм'ятати наші підприємства, для нас можливий єдиний вірний шлях порятунку... перекласти тягар удару на плечі того Атланта, яким тримається... все народне господарство нашої Батьківщини... на плечі селянського господарства". Не забути про це нам зараз і після перемоги над ворогом також...

Молочарі – малі, середні та великі – щоденно роблять власний внесок у справу наближення нашої перемоги: забезпечують молочними продуктами українських споживачів, а також забезпечують експортний потенціал молочного сектору України.

Вклонімося низько за їхню працю!

Іван Свиноус,
професор Білоцерківського
національного аграрного
університету,
доктор економічних наук

Любов
Шабельна